

Skarb Państwa -
Starosta Krośnieński
Starostwo Powiatowe
w Krośnie Odrzańskim
ul. Piastów 10 B
66-600 Krosno Odrzańskie

D E C Y Z J A

Na podstawie art. 49 ust. 1 i 2, art. 40 ust. 2, art. 6 ust. 1 pkt. 1 lit. c, art. 7 pkt. 1, art. 5 pkt. 3, art. 4 pkt. 2, art. 89 pkt. 2, art. 91 ust. 4 pkt. 4, ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jedn.: Dz.U. z 2014 r., poz. 1446), oraz art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity Dz. U z 2013 nr 267), na podstawie postępowania administracyjnego wszczętego z urzędu,

Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków

nakazuje

Starosie Powiatu Krośnieńskiego - działającemu w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa (Oddział Terenowy w Gorzowie Wilk. Filia w Zielonej Górze, ul. Lwowskiej 25, 65-225 Zielona Góra) będącego dysponentem zabytku wpisanego do rejestru zabytków pod nr 284 - przeprowadzenie robót budowlanych oraz prac konserwatorskich, niezbędnych ze względu na zagrożenie zniszczeniem i istnym uszkodzeniem tegoż zabytku, obejmujących:

1. przeprowadzenie robót budowlanych na celu likwidację przyczyn i skutków spękania ścian zewnętrznych i wewnętrznych kościoła od strony południowej;
2. przeprowadzenie prac mających na celu zabezpieczenie przed zniszczeniem konstrukcji więzy i więzby dachowej kościoła poprzez jej ustabilizowanie (podparcie belek stropowych), naprawę, wzmocnienie uszkodzonych elementów oraz wymianę tych nie kwalifikujących się do dalszej eksploatacji!
3. przeprowadzenie prac mających na celu zabezpieczenie wnętrza kościoła przed zalewaniem opadami atmosferycznymi poprzez naprawę i uszczelnienie zniszczonego dachu więzy, dachu nad korpusem kościoła, przybudówką oraz kaplicą,
4. przeprowadzenie prac mających na celu zabezpieczenie wnętrza kościoła przed zalewaniem w zakresie wykonania właściwego odprowadzenia wody opadowej.
5. przeprowadzenie prac mających na celu zabezpieczenie przed zniszczeniem stropu oraz empor, obejmujących ich naprawę, wzmocnienie i uzupełnienie brakujących elementów oraz ustabilizowanie konstrukcji!
6. przeprowadzenie prac mających na celu zabezpieczenie istniejących tynków oraz wystroju architektonicznego (opasek okiennych, gzymsów) przed dalszą degradacją,
7. przeprowadzenie prac mających na celu zabezpieczenie przed zniszczeniem i dalszą degradacją elementów wystroju i wyposażenia świątyni (tj. ambony, stolarki drzwiowej, posadzki, kamienniej płyty nagrobnej zlokalizowanej w kaplicy, prostokątnej tablicy piaskowcowej z inskrypcją umiejscowionej po zachodniej stronie wejścia do kaplicy), poprzez przeprowadzenie prac konserwatorskich

Prace określone w pkt. 2-7 należy przeprowadzić najpóźniej do 30 grudnia 2015 r.
Prace określone w pkt. 8 należy zrealizować do 31 grudnia 2016 r.

1. Przed przystąpieniem do realizacji prac, zgodnie z art. 36 ust. 1 p. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jedn.: Dz.U. z 2014 r., poz. 1446.) należy uzyskać pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków w trybie decyzji administracyjnej.

2. Zgodnie z art. 49 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. jak wyżej) wykonanie decyzji nakazującej przeprowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym nie zwalnia z obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę albo zgłoszenia, w przypadkach określonych przepisami prawa budowlanego.

u z a s a d n i e

Kościół w Gębicach (gm. Gubin), położony na działce nr 160 został wpisany do rejestru zabytków pod nr 284, na podstawie decyzji wojewódzkiego konserwatora zabytków wydanej w dniu 12.04.1961 r. W myśl art. 6 ust. 1 p. 1 lit. c oraz art. 7 p. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ww. budynek podlega ochronie konserwatorskiej bez względu na jego stan zachowania.

Kościół w Gębicach został wzniesiony w XV w. jako salowy z trójbocznie zamkniętym prezbiterium. Od strony południowej posiada kruchtę z zachowanym, gotyckim sklepieniem gwieździstym. W 1770 r. świątynia została przebudowana- dobudowano wówczas od strony wschodniej zakrystię na rzucie prostokąta, zaś od strony zachodniej pomiędzy przyporami zlokalizowano półkolisty przedsionek mieszczący wejście główne. W ten sposób gotycka budowla otrzymała barokowy kostium. Po XVIII w. od strony północno- wschodniej dostawiono założoną na nieregularnym rzucie przybudówkę (pomiędzy przyporą a ścianą zakrystii), której pomieszczenie jest skomunikowane z wnętrzem kościoła jedynie za pomocą dużego otworu okiennego. Pod ww. przybudówką znajduje się sklepiona kolebkowo krypta, do której prowadzi schody z nawy głównej. W 1921 r. od strony południowo- wschodniej świątyni dobudowano kaplicę na rzucie wycinka koła.

Obiekt został wzniesiony z kamienia i cegły jako salowy, orientowany na planie czworoboku o dłuższych bokach wykreślonych faliście. Bryłę kościoła nakryto dachem dwuspadowym pokrytym dachówką ceramiczną karpiówką. Na jego osi umiejscowiono wykonaną w konstrukcji drewnianej czworoboczną sygnaturkę, której ściany zostały obite drewnianymi, trójkątnie zakończonymi dachówkami układanymi w drobną łuskę. Sygnaturkę nakrywa czterospadowy dach pokryty dachówką. Kaplicę nakrywa dach kopulasty również pokryty łupkiem. Elewacje budowli zostały opracowane w nakrapianym tynku z delikatnie odciętymi i zatartymi na gładko narożnikami oraz zaznaczonymi w ten sam sposób pilastrami. Okna i drzwi ujmują proste opaski. Wnętrze kościoła nakrywa częściowo zachowany strop oraz okalają je z trzech stron dwukondygnacyjne empory wsparte na drewnianych słupach. Zachowały się również do chwili obecnej pozostałości konstrukcji ołtarza ambonowego z zachowaną fragmentarycznie polichromią i złoceniami. We wnętrzu zachowała się również częściowo posadzka ceglana oraz z płytek ceramicznych. W kaplicy, w części południowo- wschodniej znajduje się kamienna płyta z 1937 r., zaś po zachodniej stronie od wejścia do kaplicy została wmurowana prostokątna piaskowcowa płyta z inskrypcją. Kościół w Gębicach jest cennym przykładem architektury sakralnej w regionie oraz posiada istotne wartości historyczne, artystyczne i naukowe, których zachowanie leży w interesie społecznym.

Z dokumentów przechowywanych w archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, wynika, że od 2007 r. prowadzone były kontrole dotyczące przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w odniesieniu do kościoła w Gębicach. W kolejnych protokołach kontroli (protokoły z dnia: , 28.08.2008 r., 20.11.2009 r., 19.01.2012 r.) podkreślano bardzo zły stan zachowania obiektu. Zwracano również uwagę, że w związku z niepodejmowaniem przez właściciela jakichkolwiek prac remontowych i zabezpieczających do których zrealizowania zostali zobligowani pisemnymi zaleceniami konserwatorskimi z dnia 6.06.2007. znak A.Mar.421.-171/2-07) stan zachowania zabytku ulega stopniowemu pogarszaniu. W wyniku podejmowanych czynności kontrolnych, Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków wydał właścicielowi zalecenia pokontrolne obejmujące wykonanie niezbędnych prac zabezpieczających zabytek (pismo z dnia 24.10.2011 znak. ZN.5142.21.2011[Gub] sprostowane pismem z dn. 15.02.2012 r., (pismo znak ZN.5142.7.2012 [Gub]), których termin realizacji upłynął w dniu 31.12.2013 r.

W dniu 20.03.2014 r., na podstawie art. 38 ustawy z dnia 23.07.2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r., poz. 1446) pracownicy, działający z upoważnienia Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, przeprowadzili kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w odniesieniu do kościoła w Gębicach. Celem kontroli była

m in. weryfikacja wykonania prac wskazanych w załączonych kontrolnych z dnia 24.10.2011 r. (pismo znak: ZN.5142.21.2011 [Gub]). Prace te obejmowały następująco:

1. Wykonanie skutecznego zabezpieczenia obiektu przed dostępem osób postonnych.
2. Przeprowadzenie prac mających na celu zabezpieczenie przed zniszczeniem dachu kościoła, w zakresie naprawy i ustabilizowania drewnianej konstrukcji więźby dachowej oraz uszczelnienia pokrycia dachowego w zakresie jego naprawy i uzupełnienia lub wymiany.
3. Przeprowadzenie prac mających na celu zabezpieczenie wnętrza kościoła przed zalewaniem w zakresie wykonania właściwego odprowadzenia wody opadowej.
4. Przeprowadzenie prac mających na celu zabezpieczenie przed zniszczeniem stropu oraz empor, obejmujących naprawę i uzupełnienie stropu oraz naprawę i ustabilizowanie konstrukcji empor.

5. Przeprowadzenie prac mających na celu zabezpieczenie murów kościoła przed pękaniem.
6. Wykonanie prac mających na celu zabezpieczenie przed zniszczeniem i dalszą degradacją zachowanego detalu architektonicznego.
7. Przeprowadzenie prac mających na celu zabezpieczenie przed zniszczeniem i dalszą degradacją pozostałych elementów wystroju i wyposażenia świątyni tj. ambony, stolarki drzwiowej, płyt epitafijnych, posadzki, itp.

Z przeprowadzonej kontroli został sporządzony protokół zawierający opis stanu faktycznego oraz wykonana została dokumentacja fotograficzna obrazująca stan zachowania obiektu. W trakcie kontroli ustalono, że pomimo zamontowanych zabezpieczeń (metalowe sztaby na wejściach bocznych, sztaba zabezpieczająca otwór krypty, zamurowanie wejść i otworów okiennych do 2/3 wysokości) nadal możliwy jest dostęp do obiektu z uwagi na niewłaściwy sposób zamontowania sztaby w obrębie wejścia do krypty i częściowe uszkodzenie wykonanych przemurowań zabezpieczających otwory okienne w dolnej kondygnacji obiektu. Ustalono również, że od czasu przeprowadzonych w 2012 r. oględzin budowla utrzymuje zły stan zachowania, zaś wymienione w treści załączonych prac do których wykonania został zobligowany dysponent obiektu nie zostały wykonane.

W wyniku ustaleń kontroli, Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków wystąpił do dysponenta zapytaniem w dniu 18.04.2014 r. z pismem znak. ZN.5142.1.2014[Gub], w którym zwrócił się z pytaniem dotyczącym określenia przybliżonych terminów realizacji prac nakazanych załączonych protokółach. W piśmie tym również poinformowano właściciela zapytaniem z tym stanem zachowania zapytaniu oraz o ciążących na nim obowiązkach zapewnienia właściwej opieki nad obiektem, wynikających z prawa własności obiektu zabytkowego o których mowa w treści art. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jedn.: Dz.U. z 2014 r., poz. 1446). Do dnia dzisiejszego dysponent zapytania nie zajął stanowiska odnośnie wskazania terminów wykonania ww. załączonych prac.

Biorąc pod uwagę obecny, zły stan zachowania obiektu, Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków pismem z dnia 3.10.2014 r. (znak: ZN.5142.1.2014[Gub-8]) zostało wszczęte postępowanie administracyjne w sprawie złego stanu zachowania ww. kościoła. Jednocześnie, postanowieniem znak: ZN.5142.1.2014[Gub-9] dopuszczono dowody w postaci protokołu z kontroli z dnia 20.03.2014 r. oraz dokumentację fotograficzną, wykonaną podczas kontroli. Również w tym samym dniu, pismem znak: ZN.5142.1.2014[Gub-9], zgodnie z art. 10. § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity Dz. U z 2013 nr 267) Strona została powiadomiona o możliwości zapoznania się z materiałem dowodowym zbranym w ww. sprawie w terminie 7 dni od momentu otrzymania tegoż pisma. Następnie, postanowieniem z dnia 5.11.2014 r. znak ZN.5142.1.[Gub-9] dopuszczono jako dowody w sprawie: opracowanie pn. *Opis o stanie technicznym kościoła w Gębicach gm. Gubin pow. krosznieński*, sporządzone przez mgr inż. arch. Klemensa Borzdyskiego w czerwcu 2012 r. oraz protokoły z kontroli przeprowadzone przez mgr inż. arch. Klemensa Borzdyskiego w czerwcu 2012 r. zabytków i opieki nad zabytkami, które zostały przeprowadzone w dniach 19.01.2012 r. i 20.11.2009 r. oraz dokumentację fotograficzną wykonaną w ich trakcie. Jednocześnie, działając na podstawie art. 10. § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (cyt. Dz.U) Strona została powiadomiona o możliwości zapoznania się z materiałem dowodowym zbranym w ww. sprawie w terminie 7 dni od momentu otrzymania tegoż pisma. Z potwierdzenia odbioru wynika, iż pismo zostało doręczone do Strony w dniu

6.11.2014 r. Strona nie wniosła uwag do prowadzonego postępowania i nie skorzystała z możliwości zapoznania się z materiałami zgromadzonymi w sprawie.

W toku prowadzonego postępowania, na podstawie analizy zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie ustalono, że ze względu na bardzo zły stan zachowania obiektu, istnieje realne zagrożenie zniszczeniem i istotnym uszkodzeniem zabytku. Stan ten został potwierdzony zarówno w treści protokołów z przeprowadzonych w latach 2007- 2014 r. kontroli, jak również w treści orzeczenia o stanie *technicznym* sporządzonego przez mgr inż. arch. Klemensa Borzdyńskiego w czerwcu 2012 r.

Obiekt od wielu lat jest nieużytkowany i jego obecny stan, pomimo zastosowanych doraźnych zabezpieczeń (tj. zamurowań otworów okiennych, wejść do krypt oraz drzwi zewnętrznych) może stwarzać zagrożenie katastrofy budowlanej. Mury południowej przybudówki posiadają wyraźne, pionowe pęknięcia w obrębie nadproży okiennych na całej jego grubości o nieregularnej krawędzi rysy. Liczne uszkodzenia pokrycia dachowego umożliwią przenikanie opadów atmosferycznych do wnętrza kościoła, co przyczyniło się do niszczenia konstrukcji drewnianej, która w części uległa zawaleniu, wynikiem czego został zniszczony strop. Stan ten został udokumentowany i potwierdzony w protokole ostatecznej, przeprowadzonej w dniu 20.03.2014 r. kontroli, gdzie wskazano, że:

Stan zachowania kościoła od czasu ostatnich oględzin przeprowadzonych w 2012 r., 2009 r., 2008 r. nie zmienił się. Są liczne ubytki w pokryciu dachowym zarówno nad korpusem- (tj. braki dachówki ceramicznej karpiówki, oraz widoczne dziury w deskowaniu) jak również w pokryciu kaplicy od strony południowej (ubytki łupka, uszkodzenia połączeń dachowych, deskowania). Zniszczona jest również drewniana konstrukcja więźby dachowej nad nawą oraz strop. Stwierdzono, że w kościele uszkodzone są empory (ubytki belek, deskowania podłóg) w obydwu ich kondygnacjach. Zniszczone są również tynki zarówno wewnętrznej jak i zewnętrznej, ubytki występują w detalu architektonicznym i wyprawach tynkarskich. We wnętrzu, w obrębie dawnego ołtarza ambonowego stwierdzono zniszczenie jego elementów oraz występowania owocników grzyba domowego. We wnętrzu występują liczne, luźno rozproszone fragmenty wystroju kościoła oraz elementów konstrukcyjnych, stolarki drzwiowej, które zgromadzone są na uszkodzonej posadce. Zauważono, że występuje posadzka z kostek ceramicznych, na których ułożone są płytki ceramiczne dwukolorowe czarne i szare. We wnętrzu zauważono, że w obrębie jego południowej strony znajduje się płyta epitafijna kamienna pokryta warstwą kurzu, nad którą znajduje się zarwany strop kaplicy. We wnętrzu stwierdzono zawilgocenie, wykwity zasoleń na powierzchni ścian oraz ślady zagrzybień, jak również zalewanie wnętrza przez duże ubytki w pokryciu dachowym i stropie)[...] Stwierdzono, i na zewnątrz zachowała się drewniana stolarka drzwiowa (3szt.) deskowa opierzana z oryginalnymi okuciami i zawiasami. Przy elewacji północnej zlokalizowane jest klasycystyczny nagrobek spoczywający bezpośrednio na gruncie. Przy wejściu do kaplicy znajduje się piaskowcowa płyta z inskrypcją, która jest uszkodzona.

Opisany powyżej zły stan zachowania obiektu jest wynikiem braku właściwej opieki, którą zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, winien sprawować jego właściciel lub posiadacz, która polega w szczególności na zapewnieniu warunków prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, zabezpieczeniu i utrzymaniu zabytku w jak najlepszym stanie, a także korzystanie z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości.

Po przeanalizowaniu wszystkich okoliczności sprawy, Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków uznał, że wyżej opisane okoliczności stwarzają zagrożenie zniszczeniem i istotnym uszkodzeniem zabytkowego kościoła w Gębicach. W związku z powyższym podjął odpowiednie działania w celu zapewnienia ochrony obiektu, co wynika z art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zgodnie z którym, ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków oraz kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków.

Właściwość rzeczowa organu ochrony zabytków w rozpatrywanej sprawie wynika z przytoczonego na wstępie faktu objęcia kościoła w Gębicach ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków. Materialnoprawną podstawę niniejszej decyzji stanowi przepis art. 49

